

Zastosowanie głagolicy do zapisu współczesnego języka polskiego

v.3.1
2025

Język staro-cerkiewno-słowiański jako podstawa pisania w głagolicy i w języku polskim

Język staro-cerkiewno-słowiański jest ważny historycznie i współcześnie, a szczególnie, że **jego znajomość jest ważna dla późniejszego zrozumienia językoznawstwa diachronicznego, czyli gramatyki historycznej języka polskiego i historii języka**. Bez jego znajomości czasem trudno się połączyć w meandrach rozwoju języka polskiego, a tym samym nie sposób poprawnie po polsku pisać, w tym i w głagolicy. Podobnie dzieje się i w innych językach słowiańskich. Zasady pisowni polskiej są, a przynajmniej powinny być jak najbardziej zbliżone do siebie bez względu na to, czy piszemy znakami łacińskimi we współczesnej polskiej odmianie, czy też piszemy znakami głagolickimi. Również dla innych języków słowiańskich obowiązuje ta sama zasada. Przy czym przy pisaniu głagolickimi znakami bardziej należy się odnieść do kontekstu gramatyki historycznej i elementów wspólnych dla wszystkich Słowian, tak, aby słowo mające identyczne znaczenie pisane było we wszystkich językach słowiańskich jednakowo.

Język staro-cerkiewno-słowiański to jedno ze **średniowiecznych narzeczy bułgarsko-macedońskich** i nie był on wspólnym językiem wszystkich Słowian, ale zawiera on rdzeń językowy wspólny dla wszystkich Słowian. **Język staro-cerkiewno-słowiański** należy do grupy języków południowosłowiańskich. Z dawnego języka Słowian wyodrębniły się też grupy języków wschodniosłowiańskich i zachodniosłowiańskich. Wszystkie one jednakże mają wspólny, praszłowiański pień. Oznacza to, że zasady pisowni i gramatyczne mają wspólne dla wszystkich Słowian elementy.

Waga języka w językoznawstwie, ale i w ogóle w kulturze słowiańskiej jaką ma język staro-cerkiewno-słowiański, wynika z kontekstu jego pojawienia się. Zaistnienie literatury w języku staro-cerkiewno-słowiańskim związane jest z **Państwem Wielkomorawskim**, o istnieniu którego wzmianki w dokumentach pojawiają się od początku IX wieku. Państwo to kształtowało się w dorzeczu Morawy na terenie dzisiejszych Czech. Swoim zasięgiem objęło Panonię nad Balatonem, Czechy, Łużyce oraz najprawdopodobniej Śląsk i państwo Wiślan, czyli tereny Sandomierza, Tyńca i Krakowa. Jednakże zasięg piśmiennictwa głagolickiego był większy i sięgał kresów Rusi Kijowskiej. W ten oto sposób pisma w głagolicy stały się w elementem wspólnym dla wszystkich Słowian od Bułgarii, poprzez Morawy, Czechy i Słowację aż po Ruś Kijowską na wschodzie, i po plemiona i związki Polan na północy i zachodzie.

Język staro-cerkiewno-słowiański to zatem **najstarszy język literacki Słowian**. Ma on tę przewagę nad innymi językami, że został zapisany najwcześniej, a najstarsze jego zapiski z terenów polskich sięgają aż IX w. Dla porównania – najstarszy zapisany polski tekst ciągły, *Kazania świętokrzyskie*, pochodzi z XIV w, a tym samym jest o ponad 5 wieków późniejszy. Przez te ponad pięć wieków głagolica walczyła o prymat z łaciną. Obecnie w krajach słowiańskich zapis języka prowadzony jest w cyrylicy i w dostosowanej do zapisów słowiańskich łaciny, jednakże najłatwiej uwspólnić warstwę językowo-piśmienniczą poprzez zapis tych języków w głagolicy.

Głagolica była specyficznym zapisem, nigdzie wcześniej nie spotykanym, ponieważ służyła ona do oddania zapisu języka na zasadzie – piszemy tak jak mówimy, co do tej pory jest stałą zasadą języków słowiańskich - piszemy tak, jak mówimy a czytamy tak jak piszemy, uwzględniając

elementy historyczne i archaiczne, które w każdym języku występują. Język jest elementem przenoszenia pamięci historycznej każdego społeczeństwa.

Pomimo, że wymowa poszczególnych słów w językach słowiańskich ewoluowała, jednakże możliwy jest powrót do wspólnego zapisu słów znacznej części słów. Historycznie wiele słów języków słowiańskich było jednakowo mówione i pisane, a obecnie część zmieniła swoją pierwotną wymowę lub znaczenie. Ich wspólna pisownia pozwoli na odwołanie się do kontekstu historycznego właśnie takich słów.

Dlaczego cyrylica wczesnosłowiańska, a nie głagolica? Dzieje się tak, ponieważ język staro-cerkiewno-słowiański w większości znamy z zapisków w takiej właśnie wczesnej odmianie cyrylicy, a czasami i w zapisie głagolickim na przemian z cyrylicą. Wczesna odmiana cyrylicy jest więc doskonałym pomostem znakowym, językowym i gramatycznym dla naszych starań o przywrócenie zapisu w głagolicy do języków słowiańskich.

Na początek warto podkreślić, że znaki głagolicy, oraz znaki wczesnej cyrylicy były tożsame, ponieważ używano ich w jednej przestrzeni społecznej i w jednym środowisku kulturowym do zapisu tych samych i tak samo rozumianych treści. Poprzez słowa, które nie zmieniły swojego znaczenia, zapis poszczególnych słów przeniósł się od głagolicy, poprzez cyrylicę i w zapisie znakami łaciny trafiły do języków narodowych. Dla zrozumienia, jak należało by współcześnie używać znaków głagolicy, analizować będziemy głównie języki – bułgarski, serbski i rosyjski, ukraiński, dla zapisów w cyrylicy, oraz język polski, czeski i chorwacki z zapisami znakami łacińskimi. W pozostałych przypadkach, o ile to możliwe, odnosić się do słów wspólnych zapisanych w innych językach słowiańskich, w tym w białoruskim i słoweńskim czy słowackim. Pozwoli to ustalić wspólne zasady zapisu głagolickimi znakami współczesnych słowiańskich języków.

Zacniemy od znaków wczesnosłowiańskiej cyrylicy przedstawionej tutaj poniżej i odrzucimy z niej znaki ewidentnie greckie, wprost wstawione do cyrylicy, a współcześnie z niej usunięte.

Аа Бб Вв Гг Дд Ёё Жж Сс Зз/Зз Ии Ъѣ/Іі
Ѣѣ Кк Лл Мм Нн Оо Пп Рр Ѓѓ Тт Ѡѡ/Ѳѳ
Фф Ѧѧ Хх Ѡѡ Ѣѣ Цц Чч/Уу Шш
Ъѣ Ыы/Ыы Ьь Ъѣ Ыы Ѡѡ Ѣѣ Ъѣ Ъѣ
Ѓѓ Ѳѳ ѲѲ Юю Ыы Ъѣ Ъѣ

Najprawdopodobniej zapożyczenia z greki, to takie które są zbitkami znaków,

Ѡѡ OT OT

KC

KS

PC

PS

To jest najprawdopodobniej znak omega – długie O, już wcześniej występujący w tym zbiorze.

Nad znakami glagolicy, a później cyrylicy stawiano ukośne kreski dla oznaczania opadania lub wzrostu tonu. Robiono tak, ponieważ język staro-cerkiewno-słowiański charakteryzował się tonalną formą wymowy i linią melodyczną, nieco podobną do wymowy słowiańskich górali z Czech, Słowacji czy Macedonii. Znakami zaznaczano sposób wymowy tak, aby jak najlepiej zachować podobieństwo tonalne i melodyjne tego co zapisano do tego, jak to mówiono. Znaki te przyswojono szeroko w języku czeskim, polskim i słowackim oraz słoweńskim i chorwackim, a w zapisie glagolickim pozostały by jako uzupełnienie zapisu narodowego tam, gdzie i teraz występują owe znaczki, kreski, ukośniki i w tym samym charakterze w stosunku do używanego zapisu.

Znaki z ustalonym dźwiękiem wymowy, to:

A Б В Г Д Ж З И К Л М Н О П Р С Т Ф Х Ц Ч Ш oraz jery (pół-samogłoski) Ъ (krótkie Y) Ь (krótkie I) służące odpowiednio do utwardzenia lub zmiękczenia stojącego przed nimi znaku. Używać ich będziemy tak, jak używają je narody na co dzień posługujący się cyrylicą, tj Rosjanie, Bułgarzy, Serbowie, Białorusini czy Ukraińcy.

cyrylica	A	Б	В	Г Г	Д	Ж	З	И	К	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Ъ	Ь	
glagolic a	ⱦ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ		
łaciński	A	B	W	G	D	Ż Ž	Z	I	K	Ł	M	N	O	P	R	S	T	F	CH H	SZCZ SZT	C	CZ Č	SZ Š	krót kie Y	krót kie I

Znaki glagolicy można więc używać do zapisów w językach narodowych Słowian, starając się zachować kontekst historyczny, pochodzący z języka staro-cerkiewno-słowiańskiego.

Półsamogłoski

W glagolicy występują dwie półsamogłoski, które pełnią rolę podobną (ale nie identyczną) co w cyrylicy znaki miękkie i twarde. Półsamogłoski słycać było w wymowie.

cyrylica	Ъ	Ь
glagolica	Ɱ	Ɱ
łaciński	krótkie Y	krótkie I

Półsamogłoski były dodawane do spółgłosek, które nie mogły występować samodzielnie. **Każde słowo musiało posiadać samogłoskę lub półsamogłoskę dla swojego istnienia.** Obecne w glagolicy półsamogłoski zostały w kilku współczesnych językach słowiańskich, w tym w czeskim,

słowackim i chorwackim, polskim w postaci znaków diakrytycznych lub jako słowotwórcze R.

Przykład:

krk (kark) – zapisane w głagolicy scs. ꙗꙑꙑꙑ – po R występuje półsamogłoska miękka, a na końcu słowa półsamogłoska twarda.

krv (krew) – zapisane w głagolicy scs. ꙗꙑꙑꙑꙑ – po R występuje półsamogłoska miękka, a na końcu słowa półsamogłoska twarda.

Widzimy tutaj, że półsamogłoska w zależności od języka słowiańskiego ewaluowała w samogłoskę e, i lub a, albo zamieniała się w słowotwórcze R', tj (R+półsamogłoska miękka), dodatki diakrytyczne do liter ć, ń, ś (spółgłoska+półsamogłoska miękka) lub znak ' na oznaczenie półsamogłoski twardej. W cyrylicy półsamogłoski ewaluowały w znak miękki i twardy, ale bez słyszalnej wymowy tych znaków, tak jak to było w języku staro-cerkiewno-słowiańskim.

Zachowując kontekst historyczny, każdy wyraz kończący się na spółgłoskę powinien zawierać na końcu półsamogłoskę mięką ꙑ lub twardą ꙑ. W języku polskim końcowe półsamogłoski miękkie zostały zastąpione znakiem diakrytycznym, np.:

koń ꙑꙑꙑꙑ

być ꙑꙑꙑꙑꙑꙑ (zapis ꙑꙑꙑꙑꙑꙑ musiałby być czytany jako bić, ponieważ i/y zmiękcza spółgłoskę)

nić ꙑꙑꙑꙑꙑꙑ

Zmiękczenia, utwardzenia i spółniki związane z literami I, J, Y

W języku staro-cerkiewno-słowiańskim mamy cały szereg znaków na zmiękczenia lub utwardzenia spółgłoski. Bliskie obecnej wymowie dźwiękowi I – И I Ѣ, J – Ъ Ѣ, JY – V Ĭ Ѣ, Y – ꙑ Ъ Ъ, znaki twarde i miękkie Ъ Ъ.

Litery И Ĭ I nie odpowiadają dokładnie znakom I J Y czy współczesnym cyrylicy И Ĭ I, ale dla zbliżenia i uproszczenia pisania w głagolicy różnych języków słowiańskich, wydaje się, że takie uproszczenie jest jak najbardziej do przyjęcia.

Zaznaczyć należy, że znaki I, J, Y zmiękczały spółgłoskę, stąd po zmięczeniu spółgłoski brzmiały najprawdopodobniej, jak w przykładzie Ъ Ъ, ЪJ ЪѢ, ЪY Ъꙑ. Dla zapisania, że znak Y nie zmiękcza spółgłoski, stosowano półsamogłoskę twardą i miękką otrzymując, dla przykładu ЪY Y → Ъꙑꙑꙑ → ЪI i ЪY → Ъꙑꙑꙑ → ЪI. Zapis ten pozostał pomimo przejścia w prawie bezdźwięczne półsamogłoski i doprowadził do powstania ligatury, która później stała się oddzielnym znakiem.

Znak ЪI to współczesne polskie Y, powstałe jako Ъ+I a znak ЪI to również współczesne polskie Y, powstałe z połączenia znaków Ъ+I. Stąd zapis współczesnego Y jako dwuznaku ꙑꙑ lub jako ꙑ. Pozostaje znak V (iżyca), który chyba pierwotne brzmienia zachował w języku ukraińskim Ĭ – JY lub Ĭ - IY. Można nasze rozważanie podsumować w tabeli.

cyrylica	И I	J, Ъ	ЬI	Ъ '	Ь	V Ĭ
głagolica	Ѣ	Ѣ	ꙑ ꙑꙑ	ꙑ	ꙑ	Ѣ
łaciński	I	J	Y	krótkie Y utwardzenie	krótkie I zmiękczenie	JY IY

Półsamogłoska nie mogła historycznie być pierwszym znakiem w słowie, ale mogła stać oddzielnie jako łącznik wyrazów.

Zaczniemy od dwuznaków, które występują w językach słowiańskich, zarówno w cyrylicy, jak i w łacińskim zapisie języków słowiańskich. Mowa tutaj o dźwiękach z polskiego języka zapisywanych jako DZ, DŹ i DŽ, a u innych Słowian odczytywanych ze znaków Ъ, Ъ, Ъ, S, ДЗ, ІІ. Zapis głagolicki DZ i DŹ to odpowiednio znak Ѣ i Ѣ, a znak DŽ jest zmiękczeniem DZ, stąd możemy wykorzystać do jego zapisu znak miękki, tak jak to robią w języku białoruskim.

W języku polskim i czeskim istnieją „drżące” RZ, Ř, które od wymowy czeskiej ze szczątkowym r przechodzi do miękkiego r na polskich kresach wschodnich – rzezać, rezać.

cyrylica	Ш	Ч	Щ	Ѣ	ДЗ	С	ДЗЬ	Ѥ	Ц	ДЖ
głagolica	ш	ч	щ	ѣ bѣ	Ѥ		ѤѤ		ѤѤѤ	
łaciński	Sz š	Cz č	Szcz šč	Rz ř	DZ	Ǧ	DǦ	Đ	DǦ	Dž

Znak **Ѧ** w cyrylicy znany jako **Ѧ** był udręką uczniów w krajach używających w miejsce głagolicy znaków cyrylicy. Działo się to dlatego, że pierwotny dźwięk związany z tym znakiem nie tyle zanikł, ile w różnych językach słowiańskich zaczął być różnie wymawiany, a tym samym powstał przypadek, że dla tej samej wymowy różne w znaczeniu, ale tak samo wymawiane słowa, różnie się pisało. Powrót to pierwotnej pisowni jest teraz jak najbardziej możliwy i poszerza oraz pogłębia przyswajanie sobie zapisów głagolickich.

Współczesna cerkiew bułgarska uznaje, że znak jać **Ѧ Ѣ** powinien być czytany na początku słowa jako JA, w środku, jako JE a na końcu słowa jako I. Popatrzmy, jak to wygląda w innych językach słowiańskich – w polskim, ukraińskim i rosyjskim w zapisie XIX wieku i współczesną wymową. Pierwotnie każdy wyraz kończono samogłoską lub półsamogłoską (jerokiem lub jerem) dla oddania miękkości wymowy języka staro-cerkiewno-słowiańskiego. Obecnie część języków słowiańskich nie jest już miękka w wymowie i kończenie wyrazów półsamogłoską można pominąć.

Scs.	głagolica (hipotetyczny zapis)	polski	ukraiński	rosyjski
вѣршѣ	𐌵𐌳𐌹𐌸	wiersz	вірш	вершь
гнѣвъ	𐌸𐌹𐌳𐌵	gniew	гнівъ	гнев
стрѣлы	𐌸𐌹𐌳𐌹𐌺𐌹	strzały	стрілы	стрелы
вѣтрыло	𐌵𐌳𐌹𐌺𐌹𐌺𐌹	wiatryło	вітрыло	ветрыло
вѣрꙋю	𐌵𐌳𐌹𐌺𐌹𐌺𐌹	wierzę	вірюю	верую

посѣщаеши	𐌱𐌹𐍃𐌸𐌰𐌿𐌳𐌴𐌺𐌶	odwiedzasz	посіщасєи	посещаеть
вѣвъцѣ	𐌵𐌲𐌴𐌷𐌾𐌼	owce	вівці	веvцы
отъѣзжій	𐌽𐌢𐌯𐌰𐌻𐌆𐌛𐌿𐌲𐌶	odjeżdżający	от’їзжий	отъезжый
ѣжь	𐌲𐌵	jeź	іж	ёж
прѣжде	𐌱𐌴𐌲𐌵𐌂𐌋𐌲	przedtem	прежде	прежде
благодѣть	𐅀𐌮𐌠𐌚𐌊𐌎𐌉𐌡𐌿𐌲𐌶	wdzięk	благодяť	благодареть
временѣ	𐌴𐌴𐌲𐌤𐌽𐌬	wrzenie	врем’я	время
свѣтъ	𐌱𐌴𐌲𐌤	światło	свѣť	свет
хлѣбъ	𐌭𐌮𐌲𐌪	chleb	хлі́б/ хля́б	хлеб

Z przytoczonych przykładów wynika, że najczęściej znak głągolicki **Δ** zamieniany był na **ja** lub **e**, **je** i **i**, ale **ja** występuje tutaj w znaczącej przewadze w wyrazach najstarszych, które posiadały **ja**, zmieniające się w **je**, np. światło, świat (jako miejsce pełne światła).

cyrylica	Я ІА
głagolica	А
łaciński	JA IA

Głoski jotowane

W cyrylicy w ogólności, w tym we wczesnej cyrylicy występowały głoski jotowane – Я ІА ІѦ ІѢ ІЄ Е Є Ё ІО – ЈА ЈѢ ЈА ЈЕ ЈО ЈУ. Głoski jotowane nosowe ІА ІѢ - ЈѢ ЈА pozostały jedynie w języku polskim oraz w miejscowych dialektach języka bułgarskiego i macedońskiego. Z kolei głoski ЈА ЈЕ i ЈО w części języków były pisane oddzielnie, zaś głoska ЈУ nie przyjęła się we wszystkich wersjach cyrylicy. W gładolicy występują wszystkie głoski jotowane, przy czym znak ЈО jest znakiem hipotetycznym, utworzonym przez domniemanie, z porównania zapisów w gładolicy i wczesnej cyrylicy. Obecna transliteracja do gładolicy mogłaby wyglądać następująco:

cyrylica	Я ІА	ІЄ Е Є	Ё	Ю	ІЖ	ІА
głagolica	А ИА	Э	Ѧ	Ѯ	ѦЄ	ЭЄ
łaciński	JA IA	JE IE	JO IO	JU IU	JȦ IȦ	JĖ IĖ

W gładolici znak trukolasti występuje niezmiernie rzadko i można je z tego powodu pominąć, bo to, najprawdopodobniej, inaczej pisana jać Δ , a znak ∇ jest domniemany i wywodzony ze znaku ∇ . JA. W naszym przypadku oba te znaki mogą posłużyć dla ujednolicenia zapisów głosek jotowanych i wprowadzenia tych zapisów do wszystkich języków słowiańskich.

Głoski nosowe

W cyrylicy jeszcze w XIX wieku od Bułgarii po Rosję istniały w zapisie głoski nosowe Ж А Ҁ Ґ chociaż już czytano je jako U i JA. Również w języku bułgarskim i serbskim głoski nosowe pozostały jedynie w formie pisanej i podczas reformy zapisu zostały one porzucone i zastąpione formą mówioną w tych językach. Дѣбѣ (dąb дуб) зѣбѣ (ząb зуб) твоѣ (twoje твоя) моѣ (moje моя) всѣ (wsie вся) Tymczasem w języku polskim głoski nosowe mają się dobrze, podobnie jak w gwarze macedońskiej.

Dźwięk **ą** występował w liczbie pojedynczej, a **ę** w liczbie podwójnej i mnogiej:

dąb → dęby

ząb → zęby

rąka → ręce

cyrylica	Ѡ	Ѡ	Ѡѡ	Ѡѡ
głagolica	ѠѢ	ѠѢ	ѠѢѢ	ѠѢѢ
łaciński	Ą	Ę	JA IĄ	JE IĘ

Znaki Ѡ ѡ Ѣ ѣ

W głagolicy mamy znaki Ѣ, znak Ѡ który jest nosowy oraz znak Ѣ który używany był naprzemiennie jako JE lub E i docelowo znak ten przeszedł do cyrylicy jako E. Później, w cyrylicy spotyka się głównie znaki jako ІЕ JE i Ё jako E, a wyjątkowo w rosyjskim znak Ѣ pozostał jako E. Z kolei znak ѡ spotykamy w słowie Marta Ѡѡѡѡѡѡ, jako odzwierciedlenie dźwięku FT lub TH nie występującego w mowie słowiańskiej. Z kolei znak Ѡ odzwierciedlał długie O, które w języku polskim uległo ściśnieniu do Ó, np. Joozef → Józef, woozek → wózek. Czasami jeszcze w gwarach polskich słychać wypowiadane długie O zamiast Ó. Zapis długiego O jako Ó pozostał w języku czeskim i polskim, przy czym w języku polskim czyta się to jako ścięśnione Ó, a w języku czeskim jako pierwotne długie O. Stąd też znak ten powinien pozostać i we współcześnie zapisywanych głagolicą językach słowiańskich dokładnie w tej formie w jakiej występuje w języku polskim, czeskim i słowackim.

cyrylica	Ѡ	Ѡ	Ѣ	Ѣ	ѡ
głagolica	Ѡ	ѠѢ	Ѣ	Ѣ	ѡѢ
łaciński	Ó	Ę	JE	E	FT

Znaki gardłowego H i bezdźwięcznego G

Jeszcze do lat 60, szczególnie we wschodniej Polsce, uczniowie nie mieli problemów z poprawnym pisanem znaków CH i H ponieważ w mowie znaki te odpowiadały dwóm różnym głoskom. Znak H odpowiadał temu, jak obecnie w Czechach wymawia się słowo HORY, tj z przydechem. Również ukraiński znak Г wypowiedany jest jak dawniej polskie H. Stąd też dźwiękowi temu powinna odpowiadać znak głagolicki Ѣ. Wzór tego znaku można traktować jak widok z góry wzgórza, z którego wypływają cztery strumienie.

cyrylica	Г, г	Х, х
głagolica	Ѣ	Ѣ
łaciński	H	CH

Znaki akcentu i tonu.

Znaki ´ ˘ stosowane były dla oznaczenia wznoszenia i opadania tonu oraz akcentów w wypowiedziach zapisanych języka staro-cerkiewno-słowiańskiego. Również stosowano znak ˘ oraz ˘ jako elementy przydechu na wzór grecki lub skrócenie słowa. Dwa pierwsze znak ˘ przeszły do zapisów języka czeskiego i słowackiego, zaś znak ´ również znalazł miejsce w języku polskim. Z kolei inne znaki nad literami ewaluowały albo w kreski na tych znakach, jak to ma miejsce w Ł lub Ę albo w znak ˘ zapisywany nad literami Ď Ě Ř Š Ť. Dla celów współczesnej głagolicy będziemy wykorzystywać znaki ˘ zapisywane nad znakami głagolicy tak, jak używają ich Czesi czy Chorwaci. W związku z tym znak RZ z języka polskiego, bardzo podobny w wymowie do czeskiego Ř zostałby w głagolicy zapisany jako ʀ lub ʀ, zaś czeskie i słowackie Ý jako ʔ zaś Í jako ʔ oraz É jako ʔ i Ě jako ʔ. Przy czytaniu czeskich słów przez osoby polsko czy rosyjsko – języczne znaki diakrytyczne byłyby w wymowie pomijalne lub upraszczane, ponieważ jedynie dobra znajomość czeskiego języka pozwala na wypowiedzenie tych często niesłyszalnych niuansów dźwiękowych.

Dla przykładu białoruska litera Ў została by zapisana w głagolicy jako ʔ.

Dla przykładu słowacka litera Ý została by zapisana w głagolicy jako ʔ, zaś Ě ě, É é, Ř ř

Dla przykładu chorwacka litera Ć została by zapisana w głagolicy jako ʔ, zaś Č jako ʔ.

Możliwość użycia znaków diakrytycznych pozwala lepiej dostosować zapis w głagolicy do kontekstu ortograficznego i historycznego danego języka słowiańskiego, np. czeskiego, nie umniejszając niczego ze wspólnej słowiańskiej wymowy słów.

Ćwiczenia w transliteracji do głagolicy.

nie ʔ - JE przechodzi w IE (zmiękcza spółgłoskę N)

ma ʔ, dzwon ʔ

mia ʔ - JA przechodzi w IA (zmiękcza spółgłoskę M)

ńju ʔ - znak miękki powoduje, że czytamy JU,

niu ʔ - JU przechodzi w IU (zmiękcza spółgłoskę N)

le ʔ - JE przechodzi w iE (zmiękcza spółgłoskę Ł do L)

ła ʔ, la ʔ

łaj ʔ, laj ʔ

kie ʔ - JE przechodzi w IE (zmiękcza spółgłoskę K)

rze ʔ lub ʔ (r'e) - JE przechodzi w IE (zmiękcza spółgłoskę R)

prze ʔ lub ʔ (pr'e) - JE przechodzi w IE (zmiękcza spółgłoskę R)

psze 703€

wrze ʷbʱe lub ʷb̥ə (wr'e) - JE przechodzi w IE (zmiękcza spółgłoskę R)

bie 𐰪𐰆 - JE przechodzi w IE (zmiękcza spółgłoskę B)

cię ~~Ź~~ - Ję przechodzi w Ię (zmiękcza spółgłoskę C)

jąć ~~æ~~ ~~ɨ~~ - półsamogłoska zmiękcza spółgłoskę C do Ci

jɛtka ʔɛ̌ʊ̯ɬɬ

gzegzółka ᐃᓄᓴᐃᓄᓴᓂ

chrząszcz ˈxɔbɔʃtʃɛʦ – słowo kończymy półsamogłoską twardą (niezmiękczejącą spółgłoski)

cielęcina **ᐅᐅᐅᐅᐅᐅᐅᐅ** – znak **ᐅᐅ** zmiękcza znak **ᐅᐅ**, tj. **ᐅᐅᐅ** daje **ᐅᐅ**

żółć ʐoʐɔvʐ - słowo kończymy półsamogłoską miękką (zmiękczejącą C)

jeszcze 34€

mieć 𐰣𐰆𐰪𐰸- słowo kończymy półsamogłoską miękką (zmiękczejącą C)

koń 𐰏𐰣𐰆𐰚- słowo kończymy półsamogłoską miękką (zmiękczającą N)

być **БҮҮ** - słowo kończymy półsamogłoską miękką (zmiękczejącą C)

nić **ꞑꞑꞑꞑ**- słowo kończymy półsamogłoską miękką (zmiękczejącą C)

się $\mathfrak{A} \ni \mathfrak{B}$

Jędrək ꞑꞓꞔꞕꞖꝼꝀ – półsamogłoska twarda Ꝁ kończy wyraz

jątrzyć

wakacje ᖅተኩተሃጸ፤ – zastosowanie znaku półsamogłoski ሄ jako znaku twardego dla C, tak, aby nie zmiękczało go JE

jablko ᐃᑭᓂᕈᖅ

jajka ᐃᐅᐅᐅᐅ

wrzeciono $\mathfrak{so}(n, \mathbb{C})$ lub $\mathfrak{so}(n, \mathbb{H})$

pędzić ꞑꞥꝛꝓꝫ

niebo རྩེལ་ལྷན་

†

Δ

Ɑ

ƿ

Ʒ

ƿ

ƿ

ƿ

ƿ

glagolica.org

Ѧ

ѦѦ

ѦѦ

ѦѦ

ѦѦ

ѦѦ

ѦѦ

ѦѦ

ѦѦѦѦ

glagolica.org

9

P

P

b

Q

oo

gg

0

Φ

glagolica.org

l

h

o

v

III

III
o

h
o

h
o

h o €

h o €

glagolica.org

<https://glagolica.org>

€

€

ƒ

g

)

Π

⤵

M

ō ō

ò ó

Transliteracja

Lp.	Znak polskiego alfabetu	Znak w głągolicy
1	A	ⱦ
2	Ą	ⱦ€
3	B	Ɫ
4	C	Ɽ
5	Ć	Ɽⱦ
6	D	ⱦ
7	E	€
8	Ę	€
9	F	ⱦ
10	G	Ɫ
11	H	Ɫ
12	I	Ɫ
13	J	Ɫ
14	K	Ɫ
15	L	Ɫⱦ
16	Ł	Ɫ
17	M	Ɫ
18	N	Ɫ
19	Ń	Ɫⱦ
20	O	Ɫ
21	Ó	Ɫ
22	P	Ɫ
23	R	Ɫ
24	S	Ɫ
25	Ś	Ɫⱦ
26	T	Ɫ
27	U	Ɫ
28	W	Ɫ
29	Y	Ɫ
30	Z	Ɫ
31	Ż	Ɫⱦ
32	Ź	Ɫ
33	JA	Ɫ
34	JE	Ɫ
35	JO	Ɫ
36	JU	Ɫ
37	JA	Ɫ€
38	JE	Ɫ€

39	Znak twardy	ꝛ
40	Znak miękki	·ꝛ
41	ch	ℒ
42	rz	bꝛ
43	cz	ꝥ
44	sz	ꝑ
45	szcz	ꝥꝑ
46	dz	ꝥ
47	dź	ꝥ·ꝛ
48	dż	ꝥꝑ
49	th	⦿
50	jy	ꝯ
51	Znak końca linii	]